

WATERSNIPPERS

NIEUWSBRIEF

JAARGANG 20 NUMMER 2

JUNI 2015

natuurpunt
Beringen

Beste Natuurvrienden,

De zomer staat voor de deur. Het broedseizoen – een periode waarbinnen de grote werken in de vallei stilliggen – loopt ten einde. In augustus vangt een nieuwe fase van de natuurinrichting aan. Nadat vorig jaar vooral werd ingezet op het herstel van de vallei in en rond de Overslag, wordt het actieterrein nu verlegd naar de Vroentshagen, een zone stroomafwaarts het Melkpad tussen de Zwarte Beek en Oude Beek. Hier zal 15 ha worden opengemaakt.

In het bosgebied van de Koerselse Heide worden de laatste werken uitgevoerd. Ook hier zijn een aantal hectaren ingericht om de vastgelegde natuurdoelen te kunnen halen. Er zal evenwel op moeten worden toegezien dat een al te grote verstoring geen negatieve effecten heeft. Bij een te grote verstoring zullen de natuurdoelen immers elders gehaald moeten worden. Vooral loslopende honden vormen een probleem. Daarom werd er binnen het natuurinrichtingsproject geopteerd om een hondenloopzone aan de vroegere lusparking te creëren.

Vanuit de Stedelijke Adviesraad Leefmilieu werd de afgelopen maanden aandacht besteed aan de bijenproblematiek. Verschillende factoren maken dat steeds meer bijen het moeilijk hebben om te overleven. Enkel door een gericht beleid kan deze evolutie omgekeerd worden. Steeds meer gemeenten stellen een heus bijenplan op. Zal ook Beringen hiertoe bereid zijn? Vanuit Natuurpunt Beringen trachten we alleszins het beleid bewust te maken van de problemen.

In dit nummer vindt u ook informatie over zowel een petitie als een Europese bevraging. Beiden hebben als doel onze beleidsmakers bewust te maken van de noodzaak van een goed natuurbeleid. Graag jullie medewerking.

Hans Van den Bossche

HansVdBossche@telenet.be

Voorzitter Natuurpunt Beringen

Nacht van de vleermuis aan 't Koersels Kapelleke Zaterdag 29 augustus om 19u30

Tussen zoldering en leien van het Koersels Kapelleke nestelt een kolonie laatvliegers, een vleermuisensoort. Het gaat om tenminste 80 vrouwtjes die elk één jong per jaar ter wereld brengen.

Deze wandeling en de activiteiten in De Watersnip is een must voor wie vleermuizen al lang niet meer die enge beestjes vindt en een uitgelezen kans voor de anderen om ze te leren kennen ...

Achteraf kan je alles nog eens rustig laten bezinken in ons lentecafé!

T 011 45 01 91 / e-mail: zwartebeek@natuurpunt.be

Erna

De Beekprik (Lampetra planeri)

Het Beekdallandschap Zwarte beek mag gerekend worden tot een van de meest waardevolle beekvalleien in Vlaanderen en zelfs in West-Europa. Het strekt zich uit vanaf de flank van het Kempische plateau te Hechtel tot in Diest waar de Zwarte beek uitmondt in de Demer. De grote waarde van dit gebied ligt in de afwisseling van een aantal zeldzame vegetatietypen en het voorkomen van enkele op Europees niveau bedreigde diersoorten.

Dankzij de afwisseling aan habitats, de talrijke gradiëntsituaties en de relatieve rust herbergt dit gebied een unieke waaier aan mogelijkheden voor diverse diersoorten. Een goede beekstructuur en vrij zuiver water creëren de laatste overlevingsmogelijkheden voor een soort als de beekprik.

De beekprik is een zeldzame kaakloze rondbek (geen vis) die inheems voorkomt in de Benelux. Zijn palingachtig lichaam is ongeveer 18 cm lang. Het dier begint zijn leven als een blinde larve in de modder van de beek; na 3 tot 6 jaar veranderen ze dan in het vroege voorjaar tot een volwassen prik. Ze krijgen ogen, vinnen en geslachtsorganen maar tegelijkertijd verliezen ze hun maag- en darmstelsel waardoor ze ophouden met foerageren. Op zoek naar partners trekken ze stroomopwaarts om in een grindbodem te paaien en eieren te leggen. Enkele dagen later sterven ze.

De beekprik is dus een primitieve vis zonder kaken. Zijn huid is glad door afwezigheid van schubben. De vinnen hebben geen vinstralen. De rug is grijsbruin en de buikzijde licht gekleurd. De larve heeft 7 kieuwspleten; de hoefijzervormige mondlip groeit bij volwassen dieren uit tot een zuigmond, voorzien van hoornige tanden. Volwassen dieren hebben een

kieuwkorf met 7 paar ronde kieuwopeningen. De larven leven oppervlakkig ingegraven in slibrijke, fijnzandige bodems, waar ze algen en kleine organismen uit het water filteren.

Beekprikken bewonen midden- en bovenlopen van beken met een goede waterkwaliteit. Zuurstofgebrek en waterverontreiniging zijn uiterst nefast, zelfs al is die van tijdelijke aard. Daarnaast is ook het rechtekken en ruimen van beken nadelig aangezien hierbij de vitale paaibedden en ingraafbiotopen voor de larven verdwijnen. Onder de prikken is de Beekprik de enige soort die geen parasiet is (de Rivier- en Zeeprik zijn dat wel).

Willy Neys

Bron: Internet

30 jaar geleden schreven we...

Op woensdag 6 maart ontvingen we uit handen van dhr. Boulpaep, directeur van het WWF-België, de symbolische cheque van 500 000 fr. Dit bedrag was reeds enkele dagen eerder gestort op het reservatenfonds 003 van de BNVR. Het geld zal worden besteed aan een nieuwe aankoop van 2,5 ha moeras in de Vallei van de Zwarte Beek.

Maria Beerten

Afscheid van Raymond Stulens

Op 21 februari II. overleed Raymond Stulens. Hij is slechts 77 jaar geworden. Jarenlang was Raymond één van de stuwende krachten voor het natuurbehoud in onze gemeente. Maar hij was veel meer dan dat. Hij was zeer belezen en rad van tong, betrokken bij allerhande organisaties en manifestaties. Dat kon ook moeilijk anders als leraar aan het Sint-Franciscuscollege in Berkenbos, in zijn vrije tijd drukker, later amateur-filosoof en schrijver, hypnotiseur en tijdens zijn laatste levensjaren zelfs kunstenaar. Raymond heeft een rijk gevuld leven gehad.

Zijn geëngageerdheid was steeds en overal aanwezig. Zo zette hij zich gedurende meer dan 30 jaar in voor natuur en milieu en later, toen hij verhuisd was naar St.-Truiden, hielp hij allochtonen en vluchtelingen in het asielcentrum van Bevingen. Enkele maanden voor zijn dood vertelde hij me nog dat hij bij Gastvrij Sint-Truiden veertien vluchtelingen uit Koerdistan, Iran en Georgië had geholpen om te leren fietsen "en dat met vallen en opstaan", voegde hij eraan toe.

Maar laten we even terugblikken op wat Raymond voor onze vereniging betekend heeft.

Raymond was secretaris van de wijkraad van 't Kapelleke en ik werd later penningmeester. Daardoor kwamen we vaak samen en leerde ik zijn brede interesses en geëngageerdheid kennen. Toen eind 1975 het artikel in de krant verscheen dat de gemeente Koersel de Zwarte Beek wou rechtek trekken rees bij ons onmiddellijk protest op. Toen een tijd later bleek dat men tussen de bestaande jeugdkampplaats en de kapel een zone voor weekendhuisjes, een familiecamping, sportterreinen en een zone voor caravans en bovendien langs de Heihoevenweg een vakantiedorp wilde gaan uitbouwen, beslisten we om ons daar tegen te verzetten. Tijdens de viering van het 150-jarig bestaan van het bedevaartsoord werd het duidelijk dat zeer veel medebewoners niet wilden dat de omgeving van 't Kapelleke voor het massatoerisme moest wijken. Daarom startten we, samen met Robert en Armand, een actie op tegen deze plannen, die meer dan 5.000 handtekeningen opleverde. Dat leidde tot een blijvende geëngageerdheid van Raymond en tot de oprichting van Bero, dat later een afdeling werd van Natuurpunt-Vlaanderen.

Raymond engageerde zich op diverse manieren. Zo werd hij secretaris van Bero en stelde zelfs een hele tijd, samen met Mia, een deel van zijn woning als secretariaat gratis ter beschikking. Raymond schreef artikels, maakte verslagen, kon leden maken als geen ander. Daarnaast drukte hij ook een tijd de Bero-krant. Bovendien zorgde hij via zijn engagement bij Hypnal af en toe voor sponsoring voor onze werking. Hij nam ook tijdelijk het voorzitterschap op zich van een werkgroep die zich inzette voor de Watersnip en in de beginfase ook het peterschap over het plankenpad door de vallei... Gedurende heel de tijd bleef Raymond zich actief inzetten voor het behoud van de natuurrijkdom rond 't Kapelleke tot hij naar Sint-Truiden verhuisde. Maar ook toen nog bleef hij bij de werking betrokken.

Raymonds dagen en avonden waren goed gevuld. Af en toe was het dan ook nodig om eens uit te blazen. Toen daar nog tijd voor was, trokken we op vrijdagavond naar de Shamrock. Het was het uitgelezen moment om effen te ontspannen en onze oren te luisteren te leggen bij de stamgasten. Later trokken Raymond en ik 's avonds al eens op pad om van gedachten te wisselen. "Een uilke vangen" noemden we dat. Want nu eens hoorden we een steenuiltje, dan een ransuil of bosuil tijdens onze trip door de bossen. Steevast eindigde deze wandeling echter bij pater Steyns. Die zat ons dan gewoonlijk al op te wachten met een fles jenever binnen handbereik. En als het even kon hield hij ook nog een vierde kleurenwieser achter de hand. Zo liep onze uilenwandeling vaak uit tot 2 of 3 uur in de nacht.

Tijdens de talrijke overlegmomenten met schepencollege of andere gesprekspartners was Raymond ook een hard en gewiekst onderhandelaar. Zo herinner ik me een overleg met het ACW van Koersel over de discussies voor de uitbouw van de Watersnip. Toen iemand opwierp dat hij het spijtig vond dat we ons afzetten tegen het massatoerisme aan 't Kapelleke, kreeg Raymond iedereen meteen achter zich met deze gevatte opmerking: "Het is toch duidelijk zeker waarom we ons daartegen moeten verzetten? Als Ons Lieve Vrouwke gewild had dat het Kapelleke een tweede Scherpenheuvel werd, dan had ze daar toch al lang voor gezorgd zeker!"

Raymond,

we hebben intussen afscheid moeten nemen.
Hoe moeilijk het ook is,
we nemen het in dankbaarheid aan,
omwille van al die bijzondere herinneringen
met jou,
aan jou.

We blijven je herinneren,
als een zeer gedreven persoon,
een persoon ook met bijzonder veel inzet,
een persoon die altijd klaar stond om te helpen,
een persoon met de nodige ernst of met de nodige humor,
naargelang jouw kijk op de situatie.

Dank je wel Raymond
voor al hetgeen je voor onze vereniging
en ook voor mij persoonlijk betekend hebt.

Willy Vanlook

Ter nagedachtenis aan Raymond organiseren we in het najaar een wandeling.

Cursus Natuurgids in Beringen

De vorming natuurgids is een brede, gedegen opleiding gericht op het herkennen, begrijpen en vertalen van de natuur. Herkennen door het leren determineren van planten, dieren, vogels, ongewervelden en bijvoorbeeld wateronderzoek. Begrijpen door theorie en excursies rond thema's als ecologie, planten, dieren, landschappen en het fysisch milieu (alle niet-levende factoren). Vertalen door kennis te maken met verschillende werkvormen en vaardigheden te ontwikkelen om met groepen volwassenen en gezinnen aan de slag te gaan.

Daarnaast scherp je je eigen natuurkennis aan door een terreinstudie te maken, daarvoor neem je een zelfgekozen gebied onder de loep. Met de resultaten ervan laat je een groep kennismaken, tijdens een door jou voorbereide educatieve activiteit.

Deze opleiding is erkend als specialisatie binnen de gidsenopleiding van Toerisme Vlaanderen en gaat door in:

Limburg - Koersel (Beringen)

Bezoekerscentrum De Watersnip, Grauwe Steenstraat 7, 3582 Koersel (Beringen)

van 05/09/2015 tot 25/06/2016 (zaterdagvoormiddag van 9u00 tot 12u15)

€220.00 | Maximum 25 deelnemers

In de prijs zijn diverse excursies inbegrepen, waaronder enkele busuitstappen.

Inlichtingen en inschrijven: http://www.c-v-n.be/nl/cursus-detail/natuurgids_638.aspx

Eliane Thilleman

Spreuk

'Net toen de rups dacht dat zijn leven voorbij was, werd hij een vlinder'

HELP de natuur

Dat de natuur het moeilijk heeft, hoeft geen betoog. Vele soorten die enkele tientallen jaren geleden nog algemeen waren, zijn nu zeldzaam geworden. Andere soorten duiken op. Op zich niet zo uitzonderlijk maar de snelheid waarmee dit gebeurt, is het wel. Ook verontrustend is de algemene achteruitgang aan verscheidenheid. Het aantal soorten neemt gestaag af. Om dit proces een halt toe te roepen zijn er op Europees niveau speciale beschermingszones, NATURA 2000-gebieden, afgebakend. Binnen deze zones moet er maximaal gestreefd worden naar het behoud van de opgegeven leefomgevingen (habitats) en soorten. Natuurpunt wil hier ook maximaal aan meewerken met alle partners op het terrein. Het vorig jaar door de Vlaamse Overheid goedgekeurd decreet maakt dit ook mogelijk. Bij de uitwerking van het decreet lijkt het er op dat de Vlaamse Overheid te weinig aandacht wil schenken aan natuur buiten de NATURA 2000-gebieden. Dit kan uiteraard niet. Om de Europese doelstellingen te halen zullen netwerken dienen uitgebouwd te worden om deze gebieden met elkaar te verbinden. Zo niet zullen alsnog heel wat plant- en diersoorten verdwijnen.

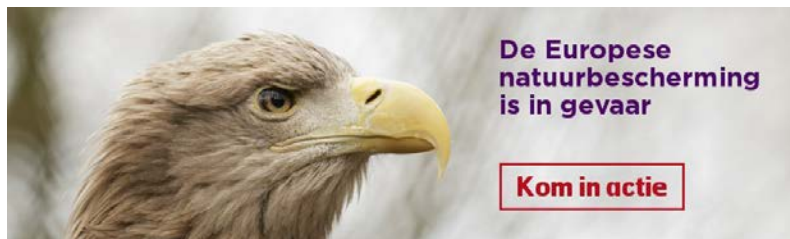
Binnen Beringen ligt een groot deel van de door Natuurpunt Beringen beheerde percelen binnen een speciale beschermingszone. Hier zijn er dan ook niet veel problemen te verwachten. Wel zal de stad Beringen grote inspanningen moeten leveren om haar eigendommen correct te beheren. De huidige plannen van de Vlaamse administratie leggen immers een veel grotere verantwoordelijkheid bij de lokale besturen.

Ook voor het bezoekerscentrum De Watersnip is de toekomst onzeker. De Vlaamse administratie wenst niet meer te investeren in de openstelling van de natuurgebieden, waarin het bezoekerscentrum thuishoort.

Om het tij te doen keren is Natuurpunt samen met o.a. Limburgs Landschap een petitie gestart. Deze petitie kan tot 30 juni **elektronisch** ondertekend worden via de link op de website van Natuurpunt Beringen (www.natuurpuntberingen.be).

Het is ook mogelijk in ons bezoekerscentrum een papieren exemplaar te ondertekenen.

Niet enkel in Vlaanderen rommelt het. Ook de Europese natuurbescherming is in gevaar. Hier loopt tot 24 juli een bevraging om na te gaan of de Europeanen natuur nog wel belangrijk vinden.

Het antwoord van Natuurpunt is duidelijk. Om het eenvoudiger te maken mee te doen aan deze bevraging, heeft Natuurpunt standaard antwoorden voorbereid. Met enkele muisklikken kan u zo deelnemen. Hoe meer positieve antwoorden worden verstuurd, hoe groter de impact van de bevraging.

U mag natuurlijk ook zelf een antwoord formuleren op de verschillende vragen.

Een link naar deze website vindt u op de website van Natuurpunt (www.natuurpunt.be/nature-alert)

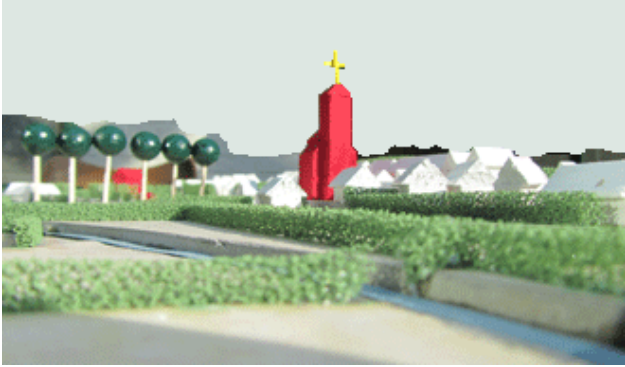
Hans Van den Bossche

De Heuvel

Bezoekers van de Erfgoeddag op 26 april hebben wellicht allemaal bij de maquette van het dorpscentrum van Koersel halt gehouden. De maquette was gebaseerd op de Ferrariskaarten anno 1770 en gaf de kerk en de pastorie weer en het gebied daar tussen, dat gedurende vele eeuwen de historische naam "heuvel" droeg. De naam "heuvel" is ons, Koerselaren, onbekend. Hij is door de eeuwen heen verloren gegaan, maar duikt in de archieven reeds in de 14de eeuw op voor het gebied.

In 1370 was er sprake van de hoeuel scaueye . Volgens taalkundigen werd in het Middelnederlands de naam "hovel" gebruikt voor een heuvelachtig terrein. In de archieven evolueert de naam tot het nu gekende "heuvel". Verwijzingen als "een stuck lants inden houel regenoeten sint bryen erue ende die persoen " (een perceel in de heuvel grenzend aan het erf van Sint Brigida en de pastoor) of "een stuck lants geheiten den houel gelegen by de kerck van Coersel reengenoten den kerckhoff ter westender" maken duidelijk dat het hier gaat om het gebied gelegen tussen kerk en pastorie. Vanwaar de naam *heuvel* zal je je afvragen. In een periode dat er nauwelijks woningen stonden in het dorp zal het onze voorouders zeker opgevallen zijn dat dit gebiedje op een hoogte lag. Net als veel andere kerken werd ook hier de

kerk op een hoogte gebouwd. Als we vanaf het kasteel Quanonne in de richting van de kerk rijden, valt ook nu nog duidelijk het hellende karakter van de weg op. En als we oude kaarten bekijken waarop de hoogtelijnen zijn aangeduid, blijkt dat het gebied ook in de andere richtingen afhelde. Trouwens we moeten ons het centrum in vroegere tijden heel anders voorstellen dan het er nu uitziet. Er stonden maar heel weinig woningen en de akkers lagen verspreid tussen de duinen. Zo is er in de archieven sprake van "de gemeentebergen" in de omgeving van de kerk. Langs de Albert II-laan bevonden zich eveneens duinen met zandgroeves. De straat werd toen "Zavelstraat" genoemd. De naam "heuvel" hoeft dan ook zeker geen verwondering te wekken.

In het boek "KOERSEL van Neusenbergh tot Spiekelspade" vind je "heuvel" terug onder nummers 933 en 935.

Annie Vanschooren

De Kelderhut uit Koersel

Wie ooit het openluchtmuseum van Bokrijk bezocht zal er zeker 'de kelderhut uit Koersel' zijn tegengekomen. Deze kelderhut of kuilwoning werd gereconstrueerd naar een tekening van Charles Wellens (1889-1959). Charles Wellens uit Lummen had tijdens de eerste wereldoorlog een tekening gemaakt van een kelderhut op de Koerselse heide die werd bewoond door een arme eenzaat. Op basis van die tekening werd later deze hut te Bokrijk opgetrokken. Kelderhutten waren een primitief bouwwerk, meestal gedeeltelijk uitgegraven zodat het dak op iets hoger dan grondhoogte begon. Het bood onderdak tegen allerlei weersomstandigheden. Opgravingen in Neerharen-Rekem en Donk toonden aan dat dergelijke gebouwen ook in de laat-Romeinse tijd en in de vroege middeleeuwen voorkwamen. Ze werden toen vooral gebruikt als weefatelier of smidse maar niet als woning. Kelderhutten waren dus zeker geen typisch 19de eeuws fenomeen. Later in de 17de en 18de eeuw werden in de Kempen kelderhutten vooral gebruikt als tijdelijk onderkomen voor veenarbeiders (turfstekers). Omdat er eind 19de eeuw minder turf gewonnen werd ontstond er een overschot aan arbeiders en kwamen kelderhutten in gebruik als woning voor de allerarmsten. De hutten waren vaak te vinden op de onverdeelde heidegebieden ver van de dorpskern. De leefomstandigheden in de hutten waren ronduit erbarmelijk. Door de primitieve bouwwijze was het vertrek slecht te verwarmen, het was er vochtig en het krioelde er van het ongedierte. Bewoners van kuilwoningen werden nooit oud.

Erna Aerts

Bron: Facebookpagina - Koersel door de jaren

Foto: De kelderhut uit Koersel in het openluchtmuseum van Bokrijk.

Activiteitenkalender en cursussen

Zondag, 21 juni – 14.00 uur De Watersnip	Natuurspeurdertjes : Ogen, oren en neusjes open ! ✓ voor kinderen van 5 tot 7 jaar ✓ deelname : 1,50 euro per kind
Woensdag, 24 juni – 14.00 uur De Watersnip	De beekvallei op haar mooist
Zaterdag 27 juni – 9.00 uur Werkschuur De Kluut Bosstraat (tegenover nr. 130) Koersel	Natuurbeheer
Zondag, 5 juli – 14.00 uur De Watersnip	Op zoek naar de libellen en waterjuffers
Zondag, 12 juli – 14.00 uur De Watersnip	Wilde-kruidentwandeling
Zaterdag, 18 juli – 21.30 uur De Watersnip	Op zoek naar de nachtzwaluw (honden kunnen niet mee)
Zondag, 19 juli – 14.00 uur De Watersnip	Wandelen door bos en beekvallei
Zondag, 26 juli – 14.00 uur De Watersnip	Naar de top van de terril van Heusden-Zolder
Zondag, 2 augustus – 14.00 uur De Watersnip	Natuuratelier : Vlinder mee ✓ deelnameprijs : € 5/kind (drinkje, koekje en knutselmateriaal inbegrepen)
Zondag, 2 augustus – 14.00 uur De Watersnip	Vlinderwandeling (Vlinder mee weekend)
Zondag 9 augustus - 14.00 uur De Watersnip	Zomer aan de Zwarte Beek
Zondag, 16 augustus – 14.00 uur De Watersnip	Op ontdekking in het bos
Zondag, 23 augustus – 14.00 uur De Watersnip	Stapwandeling naar de terril van Heusden-Zolder
Zaterdag, 29 augustus – 14.00 uur De Watersnip	Natuuratelier : Dieren van de nacht ✓ deelnameprijs : € 5/kind (drinkje, koekje en knutselmateriaal inbegrepen)
Zaterdag, 29 augustus – 14.00 uur De Watersnip	Nacht van de vleermuis
Zondag, 30 augustus – 14.00 uur De Watersnip	De heide op haar mooist
Zondag 6 september – 14.00 uur De Watersnip	Stevig stappen door de Koerselse bossen
Zondag 20 september – 14.00 uur De Watersnip	Natuurspeurdertjes : Over kabouters en paddenstoelen ✓ voor kinderen van 5 tot 7 jaar ✓ deelname : 1,50 euro per kind

Meer info over activiteiten, cursussen... www.natuurpuntberingen.be

JNM - activiteitenkalender

JNM, de Jeugdbond voor Natuur en Milieu, is een jeugdbeweging voor iedereen tussen 7 en 26 jaar die zich goed voelt in de natuur en zijn schouders niet ophaalt voor het milieu.

de watersnip:
Grauwe Steenstraat 7 bus 2, 3582
Koersel

Inschrijven voor de activiteiten is makkelijk en handig: via jnm.be/kalender of via de verantwoordelijke. Zo kunnen we de activiteiten helemaal op jullie maat maken!

Zondag 28 juni	IL	Fietstocht	Info volgt nog	Fiets!	Sofie eifosvdm@hotmail.com 0487/73 12 46
28 of 29 augustus		Nacht van de Vleermuis	Vind een activiteit bij jou in de buurt op: www.natuurpunt.be/nachtvandeveleermuis		
27 tot 28 september	IL	Startweekend	Info volgt nog		Sofie eifosvdm@hotmail.com 0487/73 12 46
Zondag 28 september	P	Startdag	14u – 17u	De Watersnip, Koersel	Sofie eifosvdm@hotmail.com 0487/73 12 46

Legende: **P** = piepers; **I** = ini's; **L** = leden; = iedereen welkom; ☺ = je goed humeur

Meer info over Natuurpunt Beringen?

www.natuurpuntberingen.be

e-mail: natuurpunt.beringen@telenet.be

tel: 011 45 01 91

Redactie: Willy Neys, Annie Vanschooren, Eliane Thilleman, Maurice Huygen en Erna Aerts

Werkten mee: Hans Van den Bossche, Maria Beerten en Willy Vanlook

V.U. Willy Neys p.a. Grauwe steenstraat 7/2
3582 Beringen